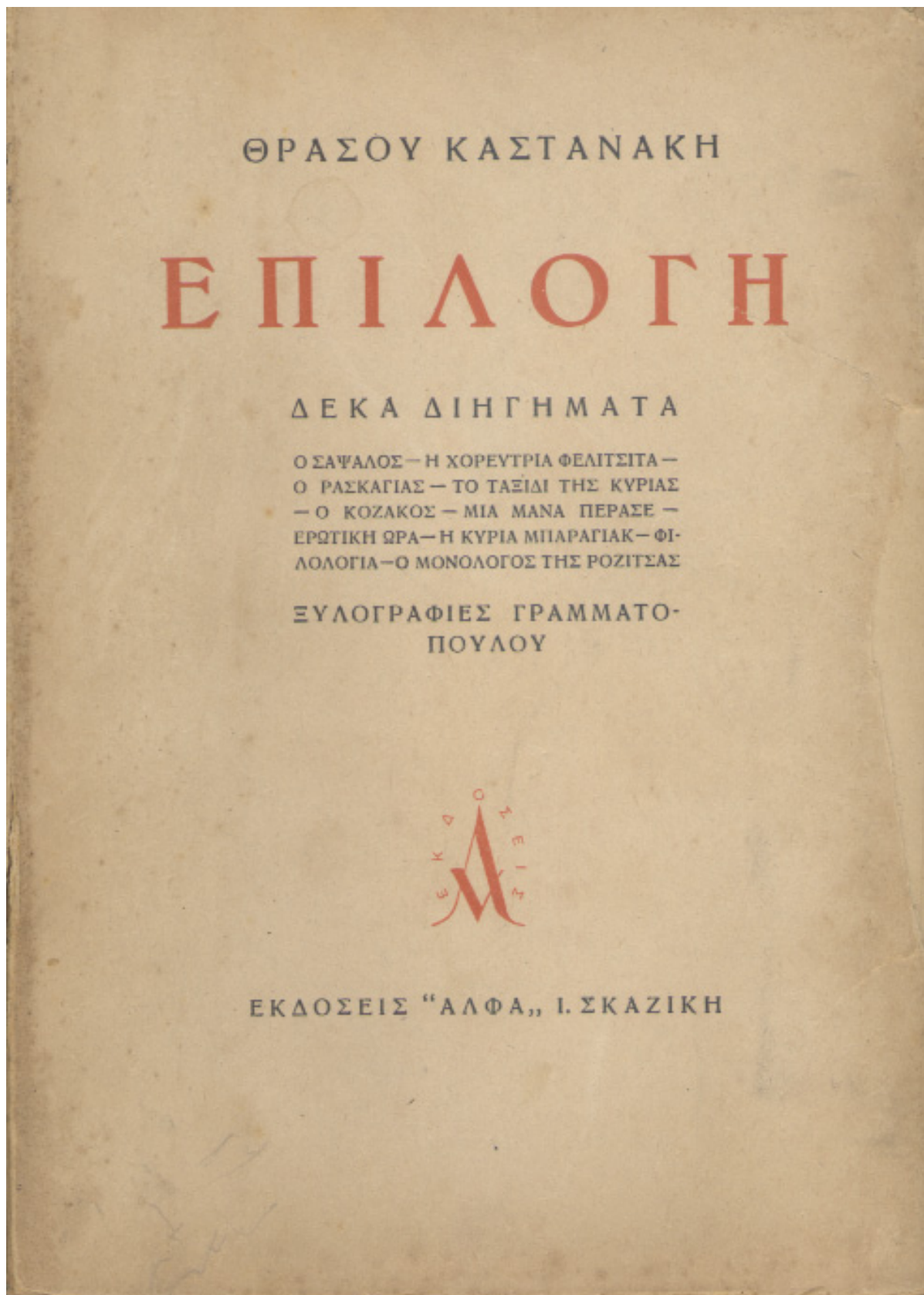

Από τύχη βρέθηκε πάνω στην τραπεζαρία. Απότοκο των ευρύτερων ανησυχιών του Βενιαμίν, σαν άλλη, μια, απόδειξη της μεγάλης αγνωσίας μας.

Μια έκδοση από τον Απρίλη του '44, ένδειξη ότι μετά από τρία χρόνια αδυσώπητης Γερμανικής κατοχής, δε είχε χαθεί η επιθυμία για λογοτεχνικές ανησυχίες.

Στο σημείωμα του εκδότη γίνεται λόγος για: *«μια εργασία από τις σημαντικότερες και τις πιο γόνιμες που έγιναν την τελευταία εικοσαετία για την καλλιέργεια του πεζού μας λόγου.»*

Όπως επίσης ότι: *«η εργασία του Θράσου Καστανάκη πάνω στο ελληνικό διήγημα, αληθινά το πλούτισε και το ανανέωσε με σελίδες έξοχες.»*

Την περίοδο της Κατοχής ο Θ.Κ. βρίσκεται στην Ελλάδα. Ήρθε από το Παρίσι μόλις οκτώ ημέρες πριν την Ιταλική εισβολή. Το σπίτι του, στα «ορεινά» πάνω από το Χασάνι (αεροδρόμιο Ελληνικού) βομβαρδίστηκε, καταστράφηκε και αναγκάστηκε να μετακομίσει σε υπόγειο της λεωφ. Αλεξάνδρας. Παρέα του εκείνη την περίοδο ήταν ο Βενέζης, ο Καραγάτσης, ο Καβαδίας.

Έτσι από τα Ταταύλα της Πόλης που γεννήθηκε, στη Σορβόνη και το πρώτο «άριστα» που δόθηκε σε σπουδαστή στο τμήμα των ζωντανών ανατολικών γλωσσών, βρέθηκε στην κατοχική Αθήνα, με τη δεύτερη σύζυγό του, που καθώς είχε ομολογήσει ο εκ των κοντινών του ανθρώπων, καθηγητής Εμ. Κριαράς, το διαζύγιο από την πρώτη του σύζυγο, ήχησε δυσάρεστα στους κύκλους τους.

Η «Επιλογή» περιλαμβάνει δέκα διηγήματα, γραμμένα όλα στο διάστημα του μεσοπολέμου. Ο συγγραφέας, μοιραία, ξεφεύγει από την στατική ηθογραφία και ανεβαίνει την κλίμακα του κοσμοπολιτισμού, κάτι που γίνεται άμεσα φανερό και από τους τίτλους του.

«Ο Σάφαλος», που αφιερώνει στον λογοτέχνη Δημ. Φωτιάδη, τον οποίον επικαλείται και ο Γ. Σκαρίμπας, στην περί του '21 πραγματεία του, ανοίγει το χορό. Είναι ένα αριστουργηματικό κείμενο που,

έχει την άνεση να το κινεί ανάμεσα στην ιλαρότητα και το δράμα.

Πέρα από την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα πλοκή ο Θ.Κ. περνά και μηνύματά:

«...Έτσι αν αφαιρέσεις, τους αποθανόντας, οι άντρες είναι πισιτήδες, πανευδαίμονες ή νηφάλιοι ασθενείς. Εγώ δεν είμαι νηφάλιος δηλαδή ασθενής, και δοξάζω τον ύψιστο.» (σ.19)

«Άμα δεις τον κλέφτη καταλαβαίνεις τι αξίζουν τα λεφτά σου και τα χαίρεσαι. Άμα δείς τον γιατρό, δηλαδή τον θάνατο, καταλαβαίνεις τι αξίζει η ζωή σου και την γλεντάς. Κι άμα την γλεντάς γίνεσαι πάντα νεώτερος. Δεν έχουμε την ηλικία της σάρκας μας, αλλά την ηλικία του κεφίου μας.» (σ.21)

Συνεχίζει με την «Χορεύτρια Φελιτσιτά» αφιερωμένη στον ...καθ' ύλην αρμόδιο Νίκο Καββαδία, όπου ευθύς εξ' αρχής, από τον τίτλο, αποκαλύπτει τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της. Για κάποιο λόγο θηλυκοποιεί το Λίβερπουλ «...*κατόπι στη Λίβερπουλ, στη Χάγη, στη Μαδρίτη...*» (σ.25) και ξαναπλάθει ενδιαφέροντες χαρακτήρες, που αναμειγνύονται σε μια ανατρεπτική πλοκή.

Στο επόμενο διήγημα στον «Ρασκάγια», μέσα από την επίσης ενδιαφέρουσα πλοκή, κάμει μια σειρά από πολύ βαθιές παρατηρήσεις όπως:

«... με το θάρρος που φτιάνει η Μεσόγειο ανάμεσα σε φτωχούς και σ' αφεντάδες», ή «...τους Λοντρέζους, τους Αμερικάνους, που έρχονταν εδώ χάμου, να αλλάξουν αέρα και ηθική» (σ.40).

Φτιάχνει το κλίμα με πανέμορφες μικρές προτάσεις, όπως: *«...Είχε γίνει μια σιωπή συμφοράς».*

Προχωρά σε παρατηρήσεις για ανθρώπινες συμπεριφορές: *«Τα παιδιά, όπως κάνουν και τα κοράκια για το ψοφίμι, τον παρακολουθούσαν από κοντά, οσμίζονταν το θύμα, μαζεύονταν έξω από τον καφενέ και παραμόνευαν.»* (σ.45).

Και συνεχίζει να περνά μηνύματα: *«Άμα πας για ύπνο, σημαίνει πως σε τσάκισε η δουλειά, ή πως σε πήραν τα χρόνια. Και τα δύο δυσάρεστα... Και μέσα στο κρεβάτι συλλογιέσαι. Και αυτό δυσάρεστο...»*

Δεν ξεχνά να φτιάχνει έξοχα λεκτικά σχήματα: *«Στο αντιφέγγισμα του φεγγαριού, με τα πεταλουδένια του πανιά, πέρασε ένα γρήγορο κότερο. Ξεδιάκρινες πίσω του και την παιδιάτικη βαρκούλα του. Κι ολοένα φυσούσε μια βαρύτατη αυλαία γαλήνης.»* (σ.51).

Και η πλοκή, βέβαια, είναι αντίστοιχα εξαιρετική.

Στο ίδιο επίπεδο όλα τα υπόλοιπα διηγήματα όπου με μεγάλη τέχνη αφηγείται ιστορίες ενδιαφέρουσες, όπως στο «Ταξίδι της κυρίας», όπου βάζει μιαν ηρωίδα του να μονολογεί: *«Όταν οι λακέδες αρχίσουν να γίνονται μελαγχολικοί, τι θα απομείνει πια στις κυρίες;»* (σ.72) ή στον «Κοζάκο», όπου:

«Καλή γυναίκα, που να γράφει δεν ήξερε, ούτε να κεντά, ούτε να αναστενάζει» (σ.85) ή

«Δυσκολοκίνητο γεροντάκι που πάντα φρόντιζε να έχει ένα τραπέζι και δυο γυναίκες ανάμεσα στο σώμα του και στον θάνατο.» (σ.95)

Στον καταληκτικό «Μονόλογο» (σ.169) βάζει την ηρωίδα να μονολογεί: *«Εγώ δεν έχω ανάγκη τη ζωή, η ζωή χρειάζεται κάποιες γυναίκες σαν και εμένα»*

Είναι μεγάλος ο πλούτος που μας κομίζει ο Θ.Κ. Ανάμεσα σε άλλους σολικισμούς γράφει το

αρέσει με ζ' όπως ο Μάρκος Βαμβακάρης στις αφηγήσεις του, αλλά πάνω από όλα έχει το χάρισμα να κρατά τον αναγνώστη του προσηλωμένο, κι όχι με ένα τρόπο. Βγάζει χαμόγελο και θλίψη, δείχνει το αδιέξοδο, αποκαλύπτει τις ματαιότητες, ζωγραφίζει τα πάθη. Μας δείχνει ότι ήξερε τη ζωή, ότι την παρατήρησε. Κρίμα που την έζησε μόνον 66 χρόνια.